

ทางออกประเทศไทย... ตอน สามพรานโมเดล

นับเป็นช่วงเวลาที่กำลังท้าทายสำหรับประเทศไทย ในโอกาสที่ผู้นำของประเทศมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการปฏิรูปประเทศไทย เพื่อคืนความสุขให้ประชาชน โดยโจทย์ใหญ่ของประเทศในขณะนี้คือ ทำอย่างไรจะให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเงื่อนไขแห่งความสำเร็จของการปฏิรูปประเทศ มีความศรัทธาและเชื่อมั่น และเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเหมาะสม บทความตอนที่แล้ว ได้กล่าวถึงแนวคิดสำหรับทางออกประเทศไทยแนวทางหนึ่งที่จะเป็นทางเลือกของประชาชนซึ่งมีความศรัทธาใน “คุณค่าสหกรณ์” โดยการจัดตั้งองค์กรธุรกิจของประชาชน เพื่อใช้เป็นกลไกในการแก้ปัญหาอาชีพและการดำเนินชีวิตร่วมกัน

เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดี ที่สามารถตอบโจทย์สำหรับแนวทางการปฏิรูปประเทศภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงจะหยิบยกเอาตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดี ของตัวแบบธุรกิจฐานสังคมที่ชี้ให้เห็นผลลัพธ์ของการรวมพลังสร้างสรรค์ของประชาชน ภายใต้

การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ และเอกชน ที่ประชาชนใช้เป็นกลไกในการสร้างทางเลือกที่ดีกว่า ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการขาดโอกาสในการเข้าถึงเหล่าปัจจัยการผลิตและการตลาด สร้างความสามารถในการต่อรอง อีกทั้งยังช่วยเชิดชูศักดิ์ศรีของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้ยืนหยัด

โรงแรมสามพรานริเวอร์ไซด์ จ.นครปฐม

บนการพึ่งพาตนเอง ตลอดจนการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าที่ผลิตในชุมชน

“กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน” หรือ “สามพรานโมเดล” เป็นตำนานที่กล่าวขานกันอย่างกว้างขวางในสังคมปัจจุบัน ผู้บริโภคส่วนใหญ่ที่ใส่ใจในเรื่องสุขภาพและรักษ์สิ่งแวดล้อมจะรู้จัก “ตลาดสุขใจ” ในฐานะที่เป็นตลาดเกษตรกรที่มีสินค้าอาหารปลอดภัย สดใหม่ ที่เกษตรกรมาขายสินค้าด้วยตนเองทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งนอกจากพวกเขาจะขายสินค้ามีรายได้มากขึ้นแล้วยังได้มีโอกาสเรียนรู้พฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อปรับวิถีคิด และวิธีการผลิตไปสู่เกษตรอินทรีย์ตามที่ปรารถนา ซึ่งเบื้องหลังความสำเร็จของ “สามพรานโมเดล” ที่ทำให้ได้รับรางวัลมากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ นั้น มีจุดเริ่มต้นมาจากฐานงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ย้อนไปในปี พ.ศ. 2550 ผู้บริหารโรงแรมสวนสามพรานและคนในชุมชนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาผลภาวะสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผลพวงจากการใช้สารเคมีและการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมและชุมชนเมืองเพื่อหาทางออกร่วมกัน ผู้บริหารโรงแรมสวนสามพรานและแกนนำเกษตรกรจึงจัด

เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นผู้ให้คำแนะนำ ซึ่งในที่สุดได้ข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งและดำเนินงาน “กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน” โดยภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วม ประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกร โรงเรียน ผู้นำเกษตรกร ได้เห็นชอบในการกำหนดปณิธานร่วม “ภาคีทุกคนต้องเข้าใจ และเข้าถึงเกษตรอินทรีย์ โดยมีสวนสามพรานเป็นเสาหลัก ในการให้ความรู้และปัญญาไปสู่ความกินดีอยู่ดีมีสุขถ้วนหน้า”

การตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์

การขับเคลื่อนดำเนินการของกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน เป็นไปภายใต้กรอบการดำเนินงาน ตามแผนธุรกิจที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคี ภาคประชาชน สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการธุรกิจเอกชน หน่วยงานราชการ และภาควิชาการ โดยในเบื้องต้นได้ใช้กลไกของ “ตลาดสุขใจ” เป็นศูนย์เรียนรู้ในการพัฒนาทักษะด้านการตลาดแก่เกษตรกร อีกทั้งกระตุ้นจิตสำนึกในการบริโภคอาหารปลอดภัยแก่ผู้บริโภค ตลอดจนการพัฒนาความคิดเชิงระบบแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อขยายผลไปสู่การยกระดับการดำเนินธุรกิจ ของกลุ่มสู่การบรรลุเป้าหมาย “การสร้างชุมชนเข้มแข็งในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน”

ในช่วงปีแรกของการดำเนินงาน มีอุปสรรคนานัปการ แต่ด้วยการมีปณิธานที่แรงกล้าของภาคีที่ต้องการยกระดับการผลิตจากการทำเกษตรเคมีไปเป็นเกษตรอินทรีย์ อีกทั้งแกนนำมีทักษะในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยใช้แผนธุรกิจเป็นกรอบการทำงานร่วมกัน และใช้กลไกของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่มีนักวิชาการมาให้คำปรึกษาแนะนำอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ “กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่า” สามารถสร้างสรรค์คุณค่าได้หลายประการ ได้แก่

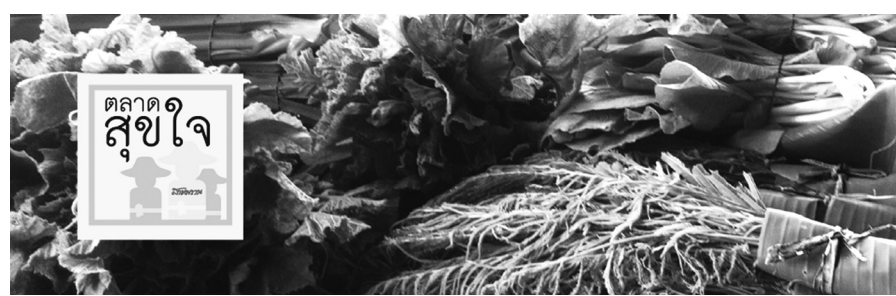
การสร้างความเข้าใจและร่วมขับเคลื่อนกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานร่วมกัน

การเป็นสถาบันการเรียนรู้ของเกษตรกร การเป็นตลาดทางเลือกของคนรักสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การเป็นต้นแบบตลาดเกษตรกรที่มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร และที่สำคัญคือ กลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานเป็นกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสู่การบรรลุเป้าหมาย “สังคมเกษตรอินทรีย์ที่ภาคีมีความสุขถ้วนหน้า”

การติดตามประเมินผลกระทบที่มีต่อภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพรานในรอบปีที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติในการประกอบอาชีพการเกษตรจากการทำเกษตรเคมีไปสู่เกษตรอินทรีย์ มีการรวมกลุ่มเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตไปสู่เกษตรอินทรีย์ โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน เป็นกลไกในการยกระดับการเรียนรู้มี “ตลาดสุขใจ” เป็นศูนย์กระจายสินค้าที่เกษตรกรมาจำหน่ายสินค้าแก่ผู้บริโภคโดยตรง โดยแบรนด์ตลาดสุขใจสามารถสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจแก่ผู้บริโภคในเรื่องการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

ทุกวันนี้ เมื่อก้าวถึง “ตลาดสุขใจ” คนทั่วไปจะนึกถึงตลาดเกษตรกรที่จำหน่ายสินค้าอาหารปลอดภัยในวันเสาร์-อาทิตย์ มีบรรยากาศร่มรื่น อบอวลไปด้วยกลิ่นอายของ ชวนา ชาวไร่ ชาวสวนที่มานั่งขายผลิตภัณฑ์ของตนเอง โดยคนที่มาจับจ่ายใช้สอยส่วนใหญ่เป็นประชาชนในละแวก

ใกล้เคียง ขาประจำเป็นคนรักสุขภาพและมักจะมาทั้งครอบครัว เพื่อได้มีโอกาสพูดคุยกับเกษตรกร ตัวเกษตรกรเองก็ได้เรียนรู้ความต้องการของผู้บริโภคเช่นกัน หากติดตามในรายละเอียดจะพบว่า กระบวนการทำงานของทีมงานเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเกษตร และการเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างเกษตรกรกับนัก

ธุรกิจ โดยหวังว่าในอนาคต กลไกของกลุ่มธุรกิจเชิงคุณค่าสามพราน จะช่วยยกระดับมูลค่าเพิ่มในการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรในอำเภอสามพรานและภาคี ตลอดจนการทำหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้มีชีวิต เพื่อเผยแพร่แนวคิด วิธีการ ในการนำคุณค่าสหกรณ์เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และสังคม บนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกัน